

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันนับว่าเป็นยุคของความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ อย่างรวดเร็วตลอดเวลาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม รวมทั้งทางด้านการศึกษา มีการแข่งขันชิงความได้เปรียบกันทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศในทุกๆ ด้าน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละประเทศจะต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพคนในประเทศให้พร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา อีกทั้งยังประสบกับปัญหาทางการเมืองที่พรรคการเมืองต่างฝ่ายยังคงแย่งชิงอำนาจรัฐเพื่อการเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้นสิ่งที่จะทำให้คนในประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเผชิญต่อวิกฤตการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีสติและปัญญาได้นั้น คือ “การศึกษาที่มีคุณภาพ” เพราะการศึกษาคือกระบวนการที่สำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งหากคนมีคุณภาพย่อมส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นยิ่ง (ธรรมนิยม เพ็ชรพงษ์, 2547, หน้า 1) แต่เนื่องจากการประเมินคุณภาพการศึกษาในแต่ละครั้งก็มักจะพบว่าคุณภาพของเด็กไทยยังด้อยกว่าอารยประเทศ จึงมีความเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาเด็กไทยให้ดีและมีคุณภาพมากขึ้นทุกๆ ด้าน อันได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทักษะการใช้ชีวิตในสังคม

สภาพปัญหาดังกล่าวรัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยกำหนดให้มีการปฏิรูปใน 5 ด้าน ได้แก่ การปฏิรูประบบการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้อ การปฏิรูปการจัดการศึกษา การปฏิรูป ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา โดยมีแนวคิดในเรื่องของการยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ (School Based Decision Making) การมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ (Participation and Collaboration) การกระจายอำนาจ (Decentralization) และประการสุดท้ายภารกิจที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ซึ่งสอดคล้องกับอูทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 25-27) ได้กล่าวถึงแนวทางการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาว่าเป็นการดำเนินการเพื่อกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ

ชุมชน โดยมุ่งหวังให้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิผลในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งปรากฏชัดเจนตามมาตราที่ 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ระบุว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง”

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการบริหารไปในทิศทางที่ต้องดูแลตนเอง การรับผิดชอบตนเอง มีความเป็นอิสระในการบริหารที่เป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของโรงเรียนเป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาในเรื่องความหมาย แนวความคิดพื้นฐานและแนวคิดหลักกลยุทธ์ในการบริหาร รูปแบบและแนวทางในการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในรูปแบบที่เป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หรือเป็นศูนย์กลางของการบริหารโดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกับบริบทของชุมชนไทย อย่างไรก็ตามถึงการกระจายอำนาจจะเป็นหลักการที่สำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา จำเป็นต้องใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองนั้น นับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัยไร้ขีดจำกัดและความเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้การแข่งขันอย่างอิสระเสรี อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อวงการทางการศึกษาซึ่งเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบท และโครงสร้างการบริหารของการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ด้านต่างๆ ระดมและจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วงสินธ์, 2545, หน้า 29) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบได้ว่าเป็นผู้นำคนสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปสู่อุปถัมภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบทที่หลากหลายนั้น น่าจะเปรียบได้กับ “ผู้บริหารมืออาชีพ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่

การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษา ภายในสถานศึกษาแห่งนั้น โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปสู่สถานศึกษา ในลักษณะการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้การบริหารงานต่างๆ คล่องตัว สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่น

จากเหตุผลที่กล่าวมาจะพบว่าปัจจุบันเป็นช่วงการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยใน ทศวรรษที่สองและสถานศึกษาทุกแห่งมีรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งบุคคลที่มี บทบาทในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและนำพาองค์การสู่วัตถุประสงค์ ตรงความต้องการ ของชุมชนนั้น คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะผู้มีความสนใจทางด้านการบริหาร การศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูป การศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

ปัญหาการศึกษา

1. คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 เป็นอย่างไร
2. การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 เป็นอย่างไร
3. คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาด้านใดที่มีความ สัมพันธ์และส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 เป็นอย่างไร
4. สมการที่ใช้เพื่อพยากรณ์ คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูป การศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา ด้านความ เป็นผู้นำ ด้านสติปัญญาและความรู้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านสังคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน ด้านการบริหารตนเอง ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

ความสำคัญของการศึกษา

1. ได้ทราบคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

2. ได้ทราบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

3. ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษากับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

4. ได้สมการพยากรณ์คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

สมมติฐานการศึกษา

1. คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษอย่างน้อย 1 ด้านมีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

2. คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษอย่างน้อย 1 ด้านสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2553 โดยแบ่งตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ รวมจำนวน 172 คน ได้จากการกำหนดขนาดโดยตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 98) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

2. **เนื้อหา** การศึกษาคั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2542) ได้ประมวลคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545 ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

- 2.1 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ
- 2.2 คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้
- 2.3 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
- 2.4 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน
- 2.5 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม
- 2.6 คุณลักษณะด้านสังคม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ขนาดสถานศึกษา

- 3.1.1.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน 1-120 คน
- 3.1.1.2 สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 121-300 คน
- 3.1.1.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

3.1.2 คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

- 3.1.2.1 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ
  - 3.1.2.2 คุณลักษณะด้านสติปัญญา และความรู้
  - 3.1.2.3 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
  - 3.1.2.4 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน
  - 3.1.2.5 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม
  - 3.1.2.6 คุณลักษณะด้านสังคม
- 3.2 ตัวแปรตาม คือ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 3.2.1 ด้านการกระจายอำนาจ
  - 3.2.2 ด้านการมีส่วนร่วม
  - 3.2.3 ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน
  - 3.2.4 ด้านการบริหารตนเอง
  - 3.2.5 ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้ศึกษาขอกำหนดความหมายของคำศัพท์เฉพาะบางคำในการรายงานครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่ดีซึ่งมีในตัวของคุณครูวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการแสดงให้เห็นลักษณะเด่นประจำตัวของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลทางบวกต่อการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งอาจจะมีลักษณะการบังคับหรือไม่ก็ตามแต่จำเป็นจะต้องมีในตัวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ เพชรบูรณ์ เขต 3 มี 6 ด้านได้แก่

1.1 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงออกถึงศิลปะและอิทธิพลที่เหนือผู้อื่นในหน่วยงานโดยสามารถเป็นผู้นำโดยได้รับความร่วมมือ ความไว้วางใจ ความเชื่อใจ จากผู้ใต้บังคับบัญชา

1.2 คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้ หมายถึง ลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกมาในรูปแบบทางความคิด การมีไหวพริบในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ตลอดจนรู้กฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่เข้าใจกฎเกณฑ์และวินัยทางสังคม

1.3 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ภาพรวมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกมาทางด้านสติปัญญา อุปลักษณ์ คุณธรรมจริยธรรม สังคมสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความถนัด ความสนใจและความรู้สึกนึกคิดที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงออกมา

1.4 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกมาในรูปแบบการบริหารจัดการองค์การ การมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่การเป็นผู้นำและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

1.5 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่บ่งบอกถึงคุณธรรมจริยธรรมที่ผู้บริหารควรมีและปฏิบัติเป็นประจำและสามารถแสดงออกมาได้ทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม

1.6 คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง ลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในสังคมและชุมชน ได้แก่ การปฏิบัติตนตามวิถีชาวบ้าน จารีตประเพณี รวมถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม

2. การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การบริหารที่กระจายอำนาจ การจัดการศึกษาให้โรงเรียนมีอิสระมากขึ้นในด้านงานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป ภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนดมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นผลลัพธ์ และผลที่เกิดจากผู้เรียนเป็นสำคัญมีจำนวน 5 ด้าน ได้แก่

2.1 การกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจโดยการตัดสินใจและใช้อำนาจของสถานศึกษาผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านต่อไปนี้

1) วิชาการ เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยี การเทียบโอน

2) งานบุคลากร เกี่ยวกับวางแผน การสรรหา การคัดเลือก การใช้การพัฒนาการประเมิน การให้ผลประโยชน์ตอบแทน การดำเนินการทางวินัย และการให้พ้นจากงาน

3) งานการเงิน งบประมาณ ทรัพย์สิน การเงินบัญชี และรายได้ต่างๆ ด้วยตนเองและมีการตรวจสอบระบบภายในโดยเฉพาะ

4) งานบริหารทั่วไปเกี่ยวกับงานธุรการ งานอาคารสถานที่ การประชาสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและท้องถิ่น

2.2 การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การให้การศึกษอบรรณแก่ผู้ปกครองชุมชน การบริหารและจัดการศึกษาแบบเครือข่ายทั้งบุคคล องค์กร และเทคโนโลยีทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2.3 การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน หมายถึง การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน เพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษามีความคล่องตัว เป็นอิสระตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

2.4 การบริหารตนเอง หมายถึง โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2.5 การตรวจสอบและถ่วงดุล หมายถึง การตรวจสอบโดยบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบความถูกต้องยุติธรรม มีความชัดเจนในการบริหาร และจัดการของสถานศึกษา ส่วนกลางมีการกำหนดนโยบายและมีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบควบคุมมาตรฐานให้เป็นไปตามนโยบายแห่งชาติ